

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอโดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 การศึกษาตลอดชีวิต

- 1.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต
- 1.2 หลักและวิธีการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 การพัฒนาเด็ก

- 2.1 ความสำคัญของการพัฒนาเด็ก
- 2.2 การพัฒนาเด็กตามแนวนโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาว

ตอนที่ 3 การพัฒนาชุมชน

- 3.1 ความหมายของการพัฒนาชุมชน
- 3.2 ความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาชุมชน
- 3.3 หลักการพัฒนาชุมชนตามแนวกรมการพัฒนาชุมชน
- 3.4 หลักการพัฒนาชุมชนตามแนวการศึกษาอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 4 โครงการศูนย์เด็กสำหรับลูกกรรมกรก่อสร้าง

- 4.1 เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง
- 4.2 โครงการศูนย์เด็กเล็กเคลื่อนที่ สำหรับลูกกรรมกรก่อสร้าง
- 4.3 ศูนย์เด็กก่อสร้าง มุลินีชีสร้างสรรค์เด็ก

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพโดยทั่วไปของกรรมกรก่อสร้าง

- 5.1 ด้านความเป็นอยู่
- 5.2 ด้านรายได้
- 5.3 ด้านการศึกษาของบุตร
- 5.4 ด้านปัญหาและความต้องการของกรรมกรก่อสร้าง

ตอนที่ 1 การศึกษาตลอดชีวิต

1.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

ปัจจุบันการศึกษาตลอดชีวิตได้ทวีความสำคัญยิ่งขึ้น มีประชาชนจำนวนหนึ่งที่สามารถสำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ยังต้องศึกษาเพิ่มเติมต่อไปอีก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการความรู้ใหม่ ๆ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม หรือบางคนอาจประสบปัญหาความไม่ก้าวหน้าทางวิชาชีพจึงต้องกลับมาฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ทันกับวิทยาการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น กลุ่มวิศวกร กลุ่มแพทย์ หรือพยาบาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคนจำนวนมากที่ตระหนักว่าการศึกษาคือเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่โอกาสทองของชีวิตหรืออนาคตที่ดีกว่า จึงกลับมาศึกษาอีกเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพของตนเองต่อไป (รัตนา พุ่มไพศาล 2528 : 5)

การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่เกิดหรือจนตาย (from womb to tomb) หรือตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ (from cradle to grave) (สุนทร โคตรบรรเทา 2525 : 19) ฉะนั้นการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ และกิจกรรมการศึกษาแต่ละประเภทแต่ละระดับนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน การศึกษาจึงต้องจัดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความเหมาะสมและสามารถจะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้มากที่สุด

1.2 หลักและวิธีการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การศึกษาตลอดชีวิตนี้เป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน อันจะก่อให้เกิดความเหมาะสมและความสามารถเป็นประโยชน์กับผู้เรียนได้มากที่สุด ฉะนั้นการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริงการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจึงควรยึดหลักและวิธีการ ดังนี้

1.2.1 โครงการการศึกษาจะมีทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน และยึดหลักการที่ว่า ให้ทุกคนเรียนในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง ทั้งในด้านความถนัด ความสามารถ และความสนใจ โดยมุ่งให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน

1.2.2 ทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับการฝึกอบรมอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ทั้งนี้เป็นการสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่ว่า "การศึกษาคือชีวิต" และ "ชีวิตคือการศึกษา"

1.2.3 การศึกษาตลอดชีวิตจะไม่เน้นหนักในด้านวิธีสอน แต่จะให้ความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้

1.2.3.1 ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเลือกเรียน

1.2.3.2 ผู้ที่หยุดกลางคัน ก็มีโอกาสมากกลับเข้ามาเรียนใหม่ได้

1.2.3.4 จัดการศึกษาเป็นระบบเปิด ให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยสื่อการสอนทุกประเภท เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ เทป โทรทัศน์ เป็นต้น

1.2.4 กระบวนการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดสาขาวิชา อายุ ความสามารถ และไม่เน้นหนักในเรื่องระดับชั้น การสอบคัดเลือก วุฒิบัตร แต่จะเน้นถึงประโยชน์ของผู้เรียนที่จะได้รับเพื่อไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อสนองความสนใจพิเศษที่ตนมิได้มีโอกาสศึกษามาก่อน

1.2.5 การศึกษาตลอดชีวิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลและชุมชน โดยมุ่งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ตรงกับคำกล่าวที่ว่า "การศึกษาเพื่อชีวิตและชุมชน" การศึกษาในลักษณะนี้จึงเน้นทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมุ่งที่จะเพิ่มผลผลิตให้แก่ตนและครอบครัว

1.2.6 กระบวนการเรียนการสอน จะเน้นหนักไปในทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยอาศัยเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสื่อการสอนทุกประเภท เช่น สิ่งพิมพ์ (ตำราเรียนด้วยตนเอง) วิทยุ เทป และโทรทัศน์ (สุภรณ์ ศรีนหล 2523 : 20 - 21)

ตอนที่ 2 การพัฒนาเด็ก

2.1 ความสำคัญของการพัฒนาเด็ก

ในการวางแผนพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าจำเป็นต้องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพดีทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา สวานา พรพันธ์กุล (2522 : 80) ให้ความเห็นไว้ว่า การพัฒนาประเทศมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ถ้าพัฒนาเด็กหรือเยาวชนให้มีคุณภาพทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน ในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพทั้ง 4 ด้านนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มพัฒนาเด็กในระดับพื้นฐานตั้งแต่เด็กยังเยาว์วัย ดังที่ ประณต เค้านิม (ม.ป.ป. : 1) กล่าวไว้ว่า พื้นฐานที่ดีทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในช่วงวัยเด็ก จะทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ พื้นฐานที่ดีดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้โดยอาศัยปัจจัยทางพันธุกรรมและปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงวัยเด็ก

ปัจจัยในระยะหลังคลอดที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตโดยตรง คือ โภชนาการ ถ้าเด็กมีการบริโภคอาหารที่ขาดโปรตีนและแคลอรี จะทำให้การเจริญเติบโตผิดปกติ คือ มีน้ำหนักและส่วนสูงน้อยกว่าเด็กปกติ จากงานวิจัยของ ไบเลย์ (Bailey 1970 อ้างใน Theron 1980 : 303) พบว่า การที่เด็กเจริญเติบโตไม่ดี มีสาเหตุมาจากได้รับอาหาร

ที่ไม่เหมาะสมและไม่ถูกส่วน นอกจากนี้แล้วยังพบว่ามีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตผิดปกติได้ เช่น การออกกำลังกายน้อย การพักผ่อนไม่เพียงพอ การได้รับอุบัติเหตุในวัยเด็ก และอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมาก คือ สภาพที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น ทำให้เด็กมีสุขภาพจิตไม่ดี และส่งผลไปถึงการไม่ยอมบริโภคอาหาร ดังงานวิจัยเด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าของ เบอร์นาร์ด (Bernard 1973 : 107) ได้ชี้ให้เห็นว่า เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 2 ขวบ ที่ถูกพ่อแม่ทิ้งไว้ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า มักจะมีปัญหาด้านการสูญเสียการเจริญอาหาร ทำให้น้ำหนักตัวลดลง และเด็กต้องร้องไห้มากกว่าเด็กปกติ

ความสามารถทางสติปัญญา ก็นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก เพราะจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ซึ่งองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการทางสติปัญญา นอกจากจะเป็นเรื่องพันธุกรรมแล้ว สภาพแวดล้อมก็นับว่ามีอิทธิพลไม่น้อยเช่นเดียวกัน เช่น การได้รับอาหารไม่เพียงพอ สภาพทางอารมณ์ของเด็ก และมารดา และสภาพทางสังคมหรือที่อยู่อาศัยของเด็ก ซึ่งปัจจัยทั้งหมดเหล่านี้ก็มีส่วนกระตุ้นให้มีการพัฒนาการทางสติปัญญา ดังการศึกษาของ นรรณี แสงชูโต (2525 : 9) พบว่า เด็กที่ได้รับการกระตุ้นทางสมองจะมีระดับสติปัญญาเพิ่มขึ้นถึง 24.5 หน่วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของเด็กให้มีโอกาสสัมผัสและการรับการกระตุ้นทางสมองมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นอย่างมาก

เมื่อสมรรถภาพทางกลไกของร่างกายและความสามารถทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว ย่อมจะทำให้มีผลต่ออารมณ์และสังคมด้วยเช่นเดียวกัน บุคคลที่มีการเจริญเติบโตที่ผิดปกติ หรือมีความพิการ จะทำให้อารมณ์เสียได้ง่าย ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ในทางตรงกันข้ามถ้าการเจริญเติบโตดี ร่างกายสมบูรณ์ บุคคลจะพอใจในตัวเอง มีสุขภาพจิตดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี (สมชาย บำรุงพงศ์ 2530 : 2)

ดังนั้นการที่เด็กหรือเยาวชนมีร่างกายแข็งแรง มีสมรรถภาพทางกลไกของร่างกายดี ทำให้มีความต้านทานโรคต่าง ๆ ได้ดี และยังทำให้มีสุขภาพจิตดีตามไปด้วย ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

2.2 การพัฒนาเด็กตามแนวนโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาว

แนวทางการพัฒนาเด็กจากนโยบายและแผนเด็กระยะยาว พ.ศ. 2522 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน อุ่นตา นนคุณ 2532 : 9 - 10) ระบุไว้ว่า

(1) เด็กต้องได้รับสารอาหารอย่างน้อยที่สุดตามที่ได้กำหนดไว้ตามความต้องการของร่างกายในช่วงอายุต่าง ๆ กัน เพื่อให้ร่างกายเจริญเติบโตเต็มที่และแข็งแรงสมบูรณ์ตามปกติในวัยของตน

(2) เด็กต้องได้รับการป้องกันจากโรคภัยไข้เจ็บที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และต้องได้รับการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานในกรณีที่เกิดเจ็บป่วย

(3) เด็กต้องมีที่อยู่ที่ถูกสุขลักษณะและไม่คับแคบจนเกินไป มีสถานที่วิ่งเล่นและออกกำลังกาย และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ทั้งทางกายและทางจิต

(4) เด็กต้องได้รับการศึกษาอบรมให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นพลเมืองไทยที่ดีและมีคุณภาพ รู้จักอยู่ร่วมกันโดยสันติ สามารถเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต และมีเจตคติที่จะเรียนรู้ต่อไปโดยมิหยุดยั้ง

(5) เด็กต้องมีโอกาสและสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมและหรือมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย เพื่อปูพื้นฐานวิถีการดำเนินชีวิตตามครรลองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(6) เด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบุคคลหรือครอบครัวที่ให้ความรักและความอบอุ่น เพื่อเป็นรากฐานของพัฒนาการทุกด้าน อาทิ วินัยในตนเอง ความสนใจใฝ่หาความรู้ ความมีมนุษยธรรม และความเชื่อมั่นในมนุษยชาติ

ตอนที่ 3 การพัฒนาชุมชน

3.1 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2520 : 3) ให้ความหมายไว้ว่า

การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนากำลังความคิดและความสามารถของบุคคลในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชน เพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนออกไปสู่ความเจริญ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง

บุญเจือ ถิ่นนคร (2518 : 43-44) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า

การพัฒนาชุมชน คือ ความพยายามอย่างจริงจังและมีเหตุผลของประชาชนที่จะลงมือปฏิบัติการใด ๆ ด้วยการร่วมมือ ร่วมใจในอันที่จะก้าวไปสู่การดำรงชีวิตที่ดีกว่าในอนาคต และจะกระทำการเช่นนั้นเรื่อย ๆ โดยไม่หยุดยั้งจนพัฒนากลายเป็นวิถีชีวิตในการช่วยตนเอง เพื่อให้การดำรงชีวิตได้เป็นไปตามปกติสุขที่ปรารถนา

ลูวิทย์ ยิงวพันธ์ (2512 : 52) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนว่า "การพัฒนาชุมชน คือ การกระทำใด ๆ ก็ตาม ซึ่งจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือส่งเสริมให้ชุมชนนั้น ๆ มีวิวัฒนาการดีขึ้น เจริญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม"

องค์การบริหารวิเทศกิจ (ICA) หรือองค์การพัฒนาระหว่างประเทศ (AID) ของสหรัฐอเมริกา (อ้างใน ไนรัทธ์ เดชะรินทร์ 2516 : 12) ได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้ การพัฒนาชุมชนเป็นกรรมวิธี (Process) แห่งการกระทำทางสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางแผนลงมือกระทำการเอง กำหนดว่ากลุ่มของตนและแต่ละบุคคลมีความต้องการอย่างไร และปัญหาที่ร่วมกันมีอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและของเอกชนให้มากที่สุด และหากจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การและที่มิใช่รัฐบาลได้

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาชุมชนนั้นมุ่งที่การพัฒนาเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะมุ่งพัฒนาเฉพาะด้านวัตถุแต่เพียงอย่างเดียว และการพัฒนาควรเป็นไปอย่างมีระบบแบบแผน โดยอาศัยระยะเวลาและกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลงที่ใช้ความสามารถของประชาชนและความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งภาคเอกชนและรัฐบาลนั่นเอง

3.2 ความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาชุมชน

จิรนรรณ กาญจนจิตรา (2520 : 14) ได้สรุปถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

3.2.1 ความยากจน ประชาชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาการว่างงาน รายได้ต่ำ จำนวนประชากรเพิ่มในอัตราสูง

3.2.2 ความไม่รู้ ได้แก่ ความไม่รู้หนังสือ ไม่รู้วิธีการประกอบอาชีพสมัยใหม่ ไม่ทันต่อเหตุการณ์

3.2.3 ความเจ็บป่วย สุขภาพอนามัยไม่ดี

3.3 หลักการพัฒนาชุมชนตามแนวกรมการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (ม.ป.ป : 1 - 2) ได้วางหลักการพัฒนาชุมชนที่ใช้เป็นหลักการสำคัญในปัจจุบันไว้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) ปลูกฝังความเชื่อมั่นในการช่วยตนเองและการทำงานร่วมกัน แต่เดิมการช่วยเหลือประชาชนฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้หยิบยื่นให้ ทำให้เกิดความเคยชิน ไม่มีการแข่งขัน

ร่วมแรงร่วมใจกันอย่างจริงจัง ไม่มีการขึ้นแนวทางให้คนรู้จักร่วมมือกัน ประชาชนมีหน้าที่คอยความช่วยเหลือจากรัฐบาลแต่เพียงอย่างเดียว ขาดความคิดริเริ่ม จะต้องพยายามปลูกฝังความรู้สึกรักของคนให้เชื่อมั่นในการช่วยตนเองและการทำงานร่วมกัน ให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

(2) ยึดการมีส่วนร่วมของประชาชน งานพัฒนาชุมชนจะต้องยึดเอาการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก กล่าวคือ ต้องให้ประชาชนทราบ เข้าใจและร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เขาสำนึกว่าเป็นงานของเขา ไม่ใช่ของรัฐบาล แต่รัฐบาลเข้ามาช่วยในการดำเนินงานเท่านั้น

(3) ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด งานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ต้องพยายามใช้กำลังทรัพยากรของชาวบ้านหรือของประชาชนให้มากที่สุด ผลงานพัฒนาชุมชนขั้นแรกควรเกิดจากการตัดแปลงแก้ไข และใช้ทรัพยากรที่อยู่ในหมู่บ้านให้เป็นประโยชน์ แล้วค่อยนำความช่วยเหลือจากภายนอกเข้าไปทีหลัง โดยตระหนักว่า นวัตกรรมจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านนั้น หากอยู่ที่แห่งใดไม่ หากแต่อยู่ในหมู่บ้านนั่นเอง

(4) รัฐบาลให้ความสนับสนุนทางด้านวิชาการและวัสดุ การพัฒนาที่จะให้ผลดีที่สุดและถาวรที่สุด ควรเกิดจากความต้องการของชุมชนร่วมกัน ผลผสมผสานกับการสนับสนุนของรัฐในส่วนที่เกินขีดความสามารถของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลจะให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและวัสดุ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้

3.4 หลักการพัฒนาชุมชนตามแนวการศึกษาอกระบบโรงเรียน

การพัฒนาชุมชนตามแนวคิดและหลักการศึกษานอกระบบโรงเรียน สรุปลงได้ดังนี้ (อู่จินดา นพคุณ 2523 : 67 - 74)

3.4.1 ประชากรของประเทศ คือ ทรัพยากรที่มีศักยภาพ บุคคลทุกคนมีพลังและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซ่อนเร้นอยู่ เมื่อได้รับการพัฒนาและส่งเสริม ก็จะเป็นประโยชน์แก่ทั้งตัวบุคคลและสังคม

3.4.2 ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เน้นให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง เรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองได้

3.4.3 ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน คือ แนวทางในการกิจกรรมหรือโครงการที่ถูกต้อง

3.4.4 การใช้ทรัพยากรภายในชุมชนนั้น ๆ ในทางที่ประหยัดและมีประสิทธิผลมากที่สุด

3.4.5 วิธีการดำเนินงานที่มีพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย ทุกคนในชุมชนจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน การตัดสินใจในเรื่องใดจะต้องเป็นการตัดสินใจของคนส่วนมาก

3.4.6 ปฏิบัติงานร่วมกับผู้นำท้องถิ่น เพราะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก-นึกคิดและการตัดสินใจของคนในชุมชน

3.4.7 ความเป็นธรรมในการศึกษา ที่จะได้สิทธิเท่าเทียมกันที่จะรับการศึกษา ไม่เลือกเพศ วัย ฐานะ หรือชุมชน

3.4.8 ให้การศึกษาเด็กและผู้ใหญ่พร้อม ๆ กัน ครอบครัวที่มีการศึกษาดี ย่อมสร้างบรรยากาศ ทำให้เด็กเจริญเติบโตและมีพัฒนาการ และเด็กจะเรียนรู้ดีขึ้นหากผู้ใหญ่เรียนรู้ไปด้วย

3.4.9. เป็นการศึกษาที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันและปัญหาของบุคคล ดังนั้นแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรจึงต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นได้และไม่มีเพียงหลักสูตรเดียว ทั้งยังต้องสัมพันธ์กับชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไปของบุคคลต่าง ๆ ด้วย

สรุปแล้วจะเห็นว่า หลักของการพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะตามแนวคิดใดก็ตามจุดเน้นสำคัญ ก็คือ ยึดประชาชนเป็นหลักสำคัญ

ตอนที่ 4 โครงการศูนย์เด็กสำหรับลูกกรรมกรก่อสร้าง

4.1 เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง

จากรายการสำรวจเรื่อง แรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง ในปี 2525 ของสถาบันวิจัยสังคมจุฬาฯ ร่วมกับมูลนิธิเด็ก ซึ่งสำรวจสภาพทั่ว ๆ ไปของกรรมกรก่อสร้าง พบว่า (อ้างใน วัลลภ ตั้งคณาภิรักษ์ 2531 : 45)

(1) กรรมกรก่อสร้าง ร้อยละ 79 มีอาชีพเดิมเป็นเกษตรกรรมมาก่อน
 (2) กรรมกรก่อสร้างหญิง ร้อยละ 42.26 ได้ค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ
 (3) กรรมกรก่อสร้างที่เคยมีประสบการณ์การทำงานมานานกว่า 1 ปี จะได้ค่าแรงรายวันระหว่าง 61 - 80 บาท

(4) กรรมกรก่อสร้างจะได้ค่าแรงที่จ่ายเป็นวิก คือ จ่ายทุก ๆ 15 วัน
 (5) สวัสดิการและเครื่องป้องกันอันตราย มีอยู่น้อยมากหรือแทบไม่มีเลย
 ในบางแห่ง

(6) สภาพบ้านพักจะสร้างด้วยสังกะสีหรือแผ่นไม้อัดเรียงรายยาวติดต่อกัน และขอยออกเป็นห้อง ๆ หนึ่ง มีขนาด 3 x 3 เมตร สภาพไม่แข็งแรง และยังมีการต่อสูงขึ้นไปอีกหลายชั้นอีกด้วย

ด้วยสภาพทั้งมวลเหล่านี้ กล่าวได้ว่าส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของกรรมกรก่อสร้างค่อนข้างมาก กล่าวคือ ด้วยค่าแรงขั้นต่ำที่จ่าย 15 วันต่อครั้ง เป็นค่าแรงรายวัน ซึ่งถ้าวันไหนหยุดก็จะไม่ได้รับ สวัสดิการไม่มี ฯลฯ ส่วนแต่เป็นสาเหตุให้เกิดความยากลำบากในการดำรงชีวิตก่อให้เกิดเป็นหนี้สิน ขาดการรักษาพยาบาล สภาพความเป็นอยู่ ไม่ถูกสุขลักษณะแน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อเด็ก ๆ ที่เป็นลูกกรรมกรก่อสร้าง กล่าวคือ

1. ตกอยู่ในสภาพภาวะทุพโภชนาการ หรือเป็นโรคขาดสารอาหารถึงร้อยละ 73.5 (อ้างใน วัลลภ ตั้งคณาภิรักษ์ 2531 : 46)

2. ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษา เมื่ออายุครบกำหนด เพราะไม่มีทะเบียนบ้านแน่นอนในกรุงเทพฯ รวมทั้งเด็กที่คลอดเองในสถานก่อสร้าง ไม่มีการแจ้งเกิด ทำให้เด็กไม่มีสูติบัตร กลายเป็นเด็กเถื่อนไม่สามารถเข้าเรียนเมื่ออายุครบเกณฑ์ได้

3. สภาพแวดล้อมที่ผิดสุขลักษณะ ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า บริเวณบ้านพักและเขตบ้านพักกรรมกรก่อสร้างนั้น สกปรก มีด อับชื้น เป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคนานาชนิด เด็ก ๆ จึงประสบกับปัญหาโรคท้องร่วง โรคผิวหนัง พยาธิ ตาแดง ฯลฯ ได้ง่าย

4. ตกเป็นผู้ใช้แรงงานแต่วัยเด็ก คือ เมื่ออยู่ในวัยประมาณ 12 ปีขึ้นไป ก็ต้องกลายเป็น "จับกังน้อย" ใช้แรงงานอยู่ในแหล่งก่อสร้างเช่นเดียวกับพ่อแม่ ในนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาวระบุไว้ว่า มีเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี มีอาชีพช่างและกรรมกร 821.8 พันคน ในปี 2524 และจะเพิ่มเป็น 907.6 พันคน ในปี 2529 (นโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว 2524 : 10 / 49)

5. ตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมของสถานที่ก่อสร้างที่มีอันตราย ประการนี้ชัดเจนเพราะมีผลถึงชีวิต ดังกรณีของเด็กหญิงสร้อยเพชร บุญน้อย อายุประมาณ 15 เดือน ซึ่งเป็นลูกคนงานที่กำลังก่อสร้างอาคารโรงพยาบาลองค์การทหารผ่านศึก ที่บริเวณถนนวิภาวดีรังสิต ได้ตกลงไปในรูเสาเข็มบริเวณที่ก่อสร้าง เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2528 และได้เสียชีวิตในเวลาต่อมา หรือการที่เด็กเหล่านี้วิ่งเล่นในบริเวณที่ก่อสร้าง ซึ่งอาจจะถูกตะปูตำหรือถูกเศษวัสดุก่อสร้าง เช่น ไม้ตกใส่ ทำให้ได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายได้

6. ขาดพัฒนาการในการเจริญเติบโตที่ถูกต้อง เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานและทำงานหนักตลอดวัน ทำให้ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลให้ความรักความอบอุ่น ให้การเลี้ยงดูอบรมที่ถูกต้องได้ เด็กเหล่านี้จึงถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ขาดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม ส่งผลให้เด็ก ๆ มีสภาพจิตใจที่ขาดความรักและความอบอุ่น ก้าวร้าว และเรียกร้องความสนใจสูง

จากการวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับบ้านทานตะวัน มูลนิธิเด็ก ในปี 2523 เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร มีเด็กถูกรกรรกรก่อสร้างอยู่ประมาณ 12,480 คน (อ้างใน วัลลภ ตั้งคณารักษ์ 2529 : 86)

จากแนวโน้มของการเพิ่มของประชากรเด็กและเยาวชน รวมทั้งอัตราการโยกย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้าสู่เมือง และการเปลี่ยนอาชีพเดิมจากเกษตรกรรมมาเป็นช่างและกรรกรรกร ทำให้เห็นภาพรวมได้ว่า จำนวนเด็กถูกรกรรกรก่อสร้างจะต้องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วยอย่างแน่นอน ซึ่งเด็กเหล่านี้ก็จะเติบโตขึ้นมาท่ามกลางผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ขาดพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

4.2 โครงการศูนย์เด็กเล็กเคลื่อนที่ สำหรับถูกรกรรกรก่อสร้าง

เป็นโครงการศูนย์เด็กเล็กที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับปัญหานี้ ดำเนินการโดยมูลนิธิเด็ก เริ่มงานมาตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2522 (วารสารการศึกษาออกโรงเรียน มค.- กพ. 2524 : 43) จากการตระหนักถึงปัญหาพื้นฐานของสภาพความเป็นอยู่บริเวณบ้านพักคนงานก่อสร้าง สภาพที่เด็กเล็กถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ไม่มีโอกาสได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร ไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม และที่สำคัญเด็กเหล่านี้ยังถูกคุกคามด้วยโรคนาดอาหารและโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ อีกด้วย

เป้าหมายของศูนย์ในตอนแรกก็เพื่อให้ความรู้และแรงค์เรื่องโรคนาดอาหาร - อาหารให้แก่พ่อแม่เด็กในสถานที่ก่อสร้าง และจัดหน่วยเคลื่อนที่เข้าไปตามแหล่งก่อสร้างจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กดูแลเด็กโดยให้เด็กเข้ามารวมกันเป็นที่ ๆ เช่น ที่โรงไม้ ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กก่อนวัยเรียน และมีเด็กบางส่วนที่เป็นเด็กในวัยเรียนแต่ไม่ได้ไปโรงเรียน ดังนั้นการจัดกิจกรรมจึงเป็นสนามเด็กเล่น ให้เด็กเล็กรู้จักของเล่น รู้จักการเล่นที่จะพัฒนาสติปัญญา และมีการสอนหนังสือให้เด็กโตด้วย

4.3 ศูนย์เด็กก่อสร้าง มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

4.3.1 ความเป็นมา

มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก เป็นหน่วยงานที่แยกออกมาจากมูลนิธิเด็ก เมื่อประมาณ พ.ศ. 2531 ด้วยความเห็นชอบจากคณะกรรมการของมูลนิธิเด็ก เนื่องจากมูลนิธิเด็กมีการขยายขอบเขตของการให้บริการมากขึ้น มีงานและโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ดังนั้นนายวัลลภ ตั้งคณารักษ์ ผู้ประสานงานโครงการศูนย์เด็กเล็กเคลื่อนที่สำหรับถูกรกรรกรก่อสร้างจึงได้ขอแยกออกมาจัดตั้งหน่วยงานโดยใช้ชื่อว่า มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

โดยมีนายวัลลภ ตั้งคณานุรักษ์เป็นเลขาธิการมูลนิธิและรับงานโครงการศูนย์เด็กเล็กเคลื่อนที่ สำหรับลูกกรรมกรก่อสร้างมาดำเนินการต่อภายในชื่อใหม่ว่า ศูนย์เด็กก่อสร้าง มูลนิธิสร้าง-สรรค์เด็ก โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชนที่อ้างไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของเด็กและเยาวชนมาเป็นแนวในการดำเนินงาน กล่าวคือ (ธีระพันธ์ ศุภระภาณุจนะ, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2532)

(1) ด้านสิทธิที่เด็กพึงจะได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ ซึ่ง ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล

(2) สิทธิที่เด็กพึงจะได้รับการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถ ซึ่ง ปัจจัย 4 จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดสติปัญญาของเด็ก

4.3.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อพัฒนาเด็กลูกกรรมกรก่อสร้างวัย 3 ขวบขึ้นไป ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมุ่งให้เกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ด้านอารมณ์ เน้นการให้ความรัก ความอบอุ่น และเสรีภาพ เพื่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านอารมณ์ที่เหมาะสมกับวัย
- ด้านสติปัญญา มุ่งให้เกิดการเรียนรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน
- ด้านสังคม ให้รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

- ด้านร่างกาย ป้องกันให้พ้นอันตรายภายในแหล่งก่อสร้าง และภาวะทุพโภชนาการ ตลอดจนเสริมให้มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง

(2) เพื่อส่งเสริมให้บิดามารดามีทัศนคติที่ถูกต้องในการเลี้ยงดูบุตร

(3) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนก่อสร้างได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

(4) เพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานก่อสร้างจัดสวัสดิการแก่ลูกกรรมกร ตามสิทธิอันพึงได้รับ

(5) เพื่อเผยแพร่และประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กในชุมชนก่อสร้าง เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาลูกหลาน

4.3.3 วิธีการพิจารณาเลือกสถานที่สำหรับจัดตั้งศูนย์ฯ

(1) โครงการก่อสร้างเป็นโครงการที่มีระยะเวลาก่อสร้างเกินกว่า

- (2) สํารวจพบเด็กลูกกรรมกรก่อสร้างอย่างน้อย 20 คน
- (3) ชุมชนก่อสร้างมีความต้องการให้จัดตั้งศูนย์เด็กก่อสร้าง
- (4) บริษัทก่อสร้างให้ความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์เด็กก่อสร้าง

4.3.4 การดำเนินงานของศูนย์ฯ

(1) เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ซึ่งได้แก่ ครูและผู้ช่วยครูเป็นผู้รับผิดชอบต่อศูนย์หนึ่งแห่ง การสอนเริ่มจาก 9.00 น. ถึง 15.00 น. ในวันจันทร์ - ศุกร์ การสอนมิได้ใช้หลักสูตรที่มุ่งเน้นการเขียนอ่าน แต่เป็นการเตรียมเด็ก ๆ สำหรับชั้นประถมศึกษาตอนต้นต่อไป และเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็ก แนวการสอนระดับนี้ คือ เน้นความสำคัญของตัวเด็ก ๆ เอง เด็ก ๆ จะถูกกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นของตน

ตารางกิจกรรมประจำวันของศูนย์ฯ มีดังนี้

9.00 น.	เริ่มเข้าชั้นเรียน
9.00 - 11.00 น.	กิจกรรมการเรียนการสอน
11.00 - 12.00 น.	ครูและเด็ก ๆ เตรียมอาหารกลางวัน
12.00 - 13.00 น.	หยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.00 น.	กิจกรรมพิเศษ เช่น ร้องเพลง เต้นรำ วาดเขียน เป็นต้น
14.00 - 15.00 น.	จัดกลุ่มและคุยกับเด็ก ๆ ในเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นต้น
14.50 น.	น้กดื่มนม
15.00 น.	เลิกเรียน

หมายเหตุ : ตารางกิจกรรมนี้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของแต่ละศูนย์ฯ

(2) จัดไปเที่ยวหรือทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ เดือนละครั้ง เช่น ที่สวนสัตว์ ชายทะเลและสถานที่นําสนใจอื่น ๆ

(3) ไปเยี่ยมบิดามารดาเป็นบางครั้ง พร้อมทั้งบริการให้คำแนะนำปรึกษาในการเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ทางศูนย์ฯ ยังมีบริการทางด้านสุขภาพและยาประจำบ้าน เช่น จัดยาหรือปฐมพยาบาลแก่เด็ก บิดามารดา และคนงานอื่น ๆ

4.3.5 บริการที่จัดให้ของโครงการศูนย์เด็กก่อสร้าง ด้านการพัฒนาเด็ก

(1) จัดกิจกรรมพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ๆ

- (2) บริการอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณค่าทางโภชนาการ
- (3) จัดสอนหนังสือแก่เด็กโต ให้อย่างน้อยที่สุดสามารถเขียนชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- (4) จัดทัศนศึกษาให้แก่เด็ก ๆ ลูกกรรมกรก่อสร้าง โดยมุ่งให้เด็กรู้จักใช้ชีวิตร่วมกัน

ด้านการพัฒนาชุมชน

- (1) จัดการศึกษาฝึกอาชีพแก่เด็กโตและแม่บ้านที่สนใจในการฝึกอาชีพ
- (2) บริการตรวจสอบสุขภาพจากหน่วยสาธารณสุข
- (3) ให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเด็ก โดยจัดฉายภาพยนตร์เผยแพร่ในเรื่องสุขภาพ สุขอนามัย และการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งบริการทั้งหมดนี้เป็นแบบให้เปล่าโดยไม่คิดมูลค่า

4.3.6 แหล่งเงินทุน

โครงการศูนย์เด็กก่อสร้างได้รับแหล่งเงินทุนสนับสนุน 2 ทาง คือ จากภายในประเทศและภายนอกประเทศ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือจากนอกประเทศ คือ องค์การอนุเคราะห์เด็กกอร์เวย์ (REDD BARNA) สำหรับเงินทุนภายในประเทศได้มาจากการรณรงค์หาทุน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

4.3.7 บุคลากร

บุคลากรของโครงการศูนย์เด็กก่อสร้างได้มาจาก

- (1) การประกาศรับสมัครทางหนังสือพิมพ์
- (2) การชักชวนผู้ที่สนใจมาสมัครโดยเจ้าหน้าที่ของโครงการ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะต้องมีคุณสมบัติ กล่าวคือ
- (1) มีวุฒิทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุปริญญาขึ้นไป
- (2) สามารถฝึกอาศัยอยู่ในแหล่งก่อสร้างได้

นอกจากนี้ทางโครงการศูนย์เด็กก่อสร้างยังมีโครงการฝึกลูกกรรมกรก่อสร้าง ซึ่งเป็นเด็กโตและเป็นเด็กที่เคยเข้าศูนย์ฯ สามารถอ่านเขียนหนังสือได้ ให้เป็นผู้ช่วยครูในศูนย์ฯ อีกด้วย (ทองนูล บัวศรี, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2532)

เมื่อผ่านการคัดเลือกแล้ว บุคลากรของศูนย์ฯ จะมีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

บทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์ฯ
2. ติดตามและเก็บข้อมูลเด็กด้านพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม

สติปัญญา และด้านสุขภาพ

3. รับผิดชอบเงินที่เบิกจ่ายประจำอาทิตย์ให้ถูกต้องและเรียบร้อย ทั้งในส่วนของการทำอาหารเสริม วัสดุ อุปกรณ์ การเรียนการสอน
 4. ดำเนินงานต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ ได้แก่ การติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือกับบริษัทก่อสร้าง เพื่อให้ศูนย์เด็กดำเนินการไปด้วยดี
 5. ดำเนินประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุข เพื่อตรวจรักษาเด็กและจัดตั้งยาประจำศูนย์ฯ
 6. ดำเนินการจัดตั้งและส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดขึ้นในชุมชนก่อสร้าง
 7. แนะนำส่งเสริมผู้ช่วยครูหรือนักเรียนเลี้ยงเด็ก ตลอดจนอาสาสมัครในด้านต่าง ๆ เช่น การทำอาหารเสริมและการดูแลเด็ก
- บทบาทและหน้าที่ของผู้ประสานงานศูนย์
1. รณรงค์หาทุนเข้าโครงการศูนย์เด็กก่อสร้าง โดยทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่วนกลางของมูลนิธิเด็ก
 2. ผลักดันให้โครงการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้
 3. แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับคณะกรรมการบริหาร
 4. ประสานงานด้านต่าง ๆ กับมูลนิธิและองค์กรอื่น ๆ (มูลนิธิเด็ก ม.ป.ป. เอกสารอัดสำเนา)

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพโดยทั่วไปของกรรมกรก่อสร้าง

5.1 ด้านความเป็นอยู่

นิภา สุวรรณแสง ตุมรสุนทร (2529 : 11) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการสังคมสงเคราะห์ สำหรับลูกกรรมกรก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเฉพาะศูนย์เด็กเล็กเคลื่อนที่ที่มีกษณะ 1 แห่ง พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วกรรมกรก่อสร้างมักจะพักอยู่ในห้องพักที่บริษัทจัดสร้างให้ ซึ่งอยู่ใกล้บริเวณก่อสร้าง ห้องพักนี้นิยมสร้างเป็นห้องแถว 1 หรือ 2 ชั้น โดยแต่ละห้องมีขนาด 3 x 4 เมตร กั้นด้วยไม้หรือสังกะสี หลังคามุงด้วยสังกะสี แต่ละห้องพักเข้าอยู่ได้ 1 ครอบครัว หรือกรรมกรโสด 4 - 6 คน น้ำและไฟนั้น กรรมกรใช้โดยไม่ต้องเสียเงิน โดยบริษัทก่อสร้างจะเดินสายไฟให้ห้องละ 1 ดวง ถ้าครอบครัวใดใช้ไฟมาก เช่น มีอุปกรณ์หุงต้มไฟฟ้า มีโทรทัศน์ และเครื่องอำนวยความสะดวกที่ใช้ไฟฟ้า ต้องเสียเงินในส่วนที่เพิ่มเอง ส่วนสถานที่อาบน้ำนั้นใช้ร่วมกัน โดยบริษัทสร้างเป็นบ่อปูนเก็บน้ำขนาดใหญ่ไว้นอกเรือนแถว พร้อมทั้งจัดสร้างห้องส้วมไว้ต่างหาก

สภาพของที่พักดังกล่าวซึ่งมีลักษณะเป็นแบบชั่วคราว มีคิ๊บบ ร้อนอบอ้าว และนอกจากใช้เป็นที่พักผ่อนหลับนอนแล้ว ยังเป็นที่ทำครัว และอื่น ๆ ลูกกรรมกรก่อสร้างสวมเสื้อผ้าตามแต่จะหาได้ บ้างก็ได้จากการบริจาค เสื้อผ้าเด็ก ๆ จะไม่ค่อยได้รับการซัก เด็ก ๆ เองก็ไม่ค่อยอาบน้ำ เพราะผู้ปกครองไม่มีเวลามากดูแล (ปริยานุช สงสว่าง 2530 : 6)

5.2 ด้านรายได้

แหล่งก่อสร้างส่วนใหญ่จะเริ่มการทำงานตั้งแต่ 7.00 - 17.30 น. มีพักกลางวัน 1 ชั่วโมง และทำงานทุกวันไม่มีวันหยุด เพราะจ่ายค่าแรงเป็นรายวัน หากหยุดก็หมายความว่าวันนั้นไม่ได้ค่าแรง (Napat Sirisambhand n.d. : 11) ส่วนการจ่ายค่าแรงนั้น จากรายงานการวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับมูลนิธิเด็กที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง (วัลลภ ตั้งคณาภิรักษ์ 2531 : 6) พบว่า คนงานที่เคยผ่านงานมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี จะได้ค่าแรงในอัตรา 61 - 80 บาทต่อวัน ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นเพศชาย การจ่ายค่าแรงส่วนมากจะจ่ายในลักษณะ 15 วัน ต่อครั้ง ทำให้เกิดการขาดแคลนเงินในการใช้จ่ายและเกิดการเป็นหนี้สิน

5.3 ด้านการศึกษาของบุตร

Napat Sirisambhand (n.d. : 16 - 17) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิการสำหรับบุตรกรรมกรก่อสร้างในศูนย์เด็กเล็กเคลื่อนที่ 2 แห่ง คือ บริเวณที่ก่อสร้างตึกมหาทุน พลาซ่า และบริเวณที่ก่อสร้างตึกกระทรวงการคลัง พบว่า กรรมกรเหล่านี้มิได้คิดว่าการศึกษาของบุตรจะเป็นปัญหาใหญ่ ส่วนแผนการเรียนในขนาดของเด็กรั้นมากกว่าร้อยละ 60 จะส่งบุตรกลับไปเรียนที่ภูมิลำเนาเดิม กรรมกรก่อสร้างเหล่านี้เห็นว่า จะเกิดปัญหาที่จะกระทบกระเทือนต่อการศึกษาของเด็กเมื่อต้องย้ายที่อยู่ไปเรื่อยๆ จากสถานที่ก่อสร้างหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง นอกจากนี้มีกรรมกรก่อสร้างบางคนที่ไม่มียาติ หรือบ้านที่อยู่ต่างจังหวัด และต้องทำงานเต็มเวลา ก็ต้องพาครอบครัวไปในสถานที่ทำงานอยู่เสมอ จึงทำให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสน้อยมากที่จะได้รับการศึกษาหรือสามารถฝึกฝนทักษะ เพื่อนำไปประกอบวิชาชีพอย่างอื่นนอกจากเป็นคนงานก่อสร้างเช่นเดียวกับบิดามารดาของตน

พูนศุภร์ ผลดี (2528 : ข - ค) ได้สำรวจความเป็นอยู่ด้านต่างๆ ของกรรมกรก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กรรมกรก่อสร้างส่วนใหญ่ไม่เห็นว่า การย้ายที่อยู่อาศัยบ่อย ๆ จะมีผลต่อความประพฤติของบุตร การที่บุตรไม่ได้รับการศึกษาเป็นเพราะฐานะยากจนและต้องย้ายสถานที่ศึกษาตามผู้ปกครอง

5.4 ด้านปัญหาและความต้องการของกรรมกรก่อสร้าง

จากการศึกษาของ มรกต สิงหะเซนทร์ (2518 : 2 - 3) เกี่ยวกับสภาวะและปัญหาแรงงานในอุตสาหกรรมก่อสร้างอาคารในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 314 คน โดยแบ่งเป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า คนงานส่วนใหญ่มีความพอใจในงานระดับปานกลาง และเชื่อว่า งานก่อสร้างเป็นงานที่ไม่มั่นคงนักและไม่คิดที่จะยึดเป็นอาชีพหลักต่อไป คนงานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมายแรงงานเลย นอกจากนี้คนงานส่วนมากยังมีความรู้สึกไม่เป็นกันเอง หรือขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีกับฝ่ายจัดการ รวมทั้งขาดความรู้เรื่องสหภาพแรงงานและขาดสำนึกในการที่จะรวมตัวกัน เพื่อปกป้องสิทธิของคนงานด้วยกันเอง และถ้าเกิดปัญหาไม่พอใจอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น คนงานส่วนใหญ่มักจะไม่มีการแสดงออก เพราะเห็นว่าถ้าเกิดการขัดแย้งขึ้นระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างแล้ว ผลที่จะตามมา คือ ลูกจ้างจะถูกไล่ออก และขอเสนอให้มีการปรับปรุงสวัสดิการบางเรื่องพบว่า คนงานส่วนใหญ่เสนอให้นายจ้างปรับปรุงที่พักอาศัยภายในแหล่งงานให้มีสภาพดีกว่าที่เป็นอยู่ โดยเพิ่มปริมาณปัจจัย เช่น จำนวนห้องน้ำ ห้องส้วม น้ำประปา และไฟฟ้า ให้เพียงพอ